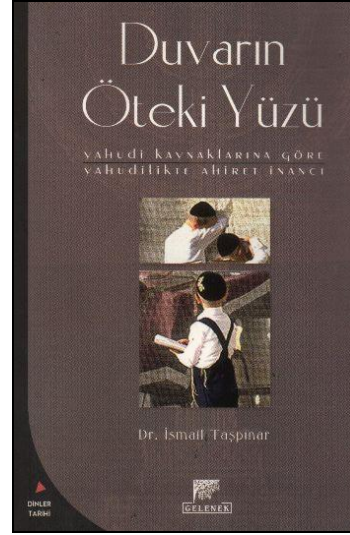


Duvarın Öteki Yüzü: Yahudi Kaynaklarına Göre Yahudilikte Ahiret İnancı

İsmail TAŞPINAR,
Gelenek Yayıncılık,
İstanbul, 2003, 340 s.



İnsanoğlu, hayata gözlerini açtıktan sonra çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık gibi çeşitli dönemlerden geçer ve nihai olarak bir canlı varlığın hayati faaliyetlerinin kesin olarak sona ermesi durumunu ifade eden ölüm olgusuyla karşı karşıya gelir. Peki, öldükten sonra ne olacaktır? İşte bu soru ve bu soru merkezli olarak sorulan ölüm korkusu normal bir şey midir? İnsanlar öldükleri za-

Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi
Cilt 11, Sayı 3, 2011
ss. 249- 252

db11/3

man nereye giderler? Öldükten sonra yeniden diriliş olacak mı? Herkes diriltilecek mi? Nasıl bir ödüllendirme ya da cezalandırma olacak? Ödül ve ceza olarak vaat edilen Cennet ve Cehennem nasıl bir yerdir? İnsanları bu gibi yerlerde neler beklemektedir? gibi ölüm sonrası hayata ilişkin sorular, pek çok insanın cevaplarını merak ettiği hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanoğlunun bu merakını giderme hususunda onların sorularına en açık ve tatmin edici şekilde cevap verecek olan müessese şüphesiz dindir ve bu bağlamda incelendiğinde dinsel geleneklerin çoğunun çeşitli öğretiler ortaya koyduklarını söylemek mümkündür. İsmail Taşpınar'ın doktora tezi olarak hazırladığı bu çalışmada insanın bu temel sorununa en kadim dinsel geleneklerden biri olan Yahudilikte nasıl cevap verildiği ve ne gibi algılamaların ortaya çıktığı üzerinde durulmaktadır. Osman Cilacı'nın *İlahi Dinlerde Cennet İnancı* ve Mehmet Paçacı'nın *Kutsal Kitaplarda Ölümötesi* gibi ülkemizde daha önce bu konuyu kısmen ele alan bazı çalışmalar mevcuttur. Ancak Taşpınar'ın çalışması konuyu hem Yahudi kaynaklarından hareketle hem de tarihsel süreçteki değişimleri göz önüne alarak ve oldukça kapsamlı olarak ele alması açısından konuya ilişkin en önemli çalışma ve başvuru kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazar, bu çalışmanın temelde iki amaca hizmet edeceğini dile getirmektedir. Birincisi, ülkemizin büyük çoğunluğunun paylaştığı İslam dini ve onun tarihi ile çok yakından ilgili bir din olması hasebiyle Yahudilikte ahiret inancının anlaşılmasının sağlanması. İkincisi ise, dinlerarası diyalog sürecinde ötekini tanımanın önemli ve vazgeçilmez bir yolu olarak söz konusu dinin kaynaklarının tanınmasına katkı sağlanması -- ki bu ikinci katkı güncel bir ihtiyaca cevap vermesi açısından oldukça önemli kabul edilebilir (ss. 15-16).

Yazar, Yahudi kaynaklarında ahiret inancının gelişimini dört ana başlık altında incelemiştir. Bu başlıklar aynı zamanda söz konusu eserin bölümlerini de belirlemiştir. Birinci bölümde, 'Yahudilik Öncesi Dinlerde Ahiret İnancı' konusu işlenmiştir. Bu bölümde yazar, Yahudilik'teki ahiret inancından önce, Yahudiliğin ve Yahudilerin tarih içerisinde temasta buldukları dinlerin ahiret inanışlarına ilişkin bilgi vermektedir. Çünkü Yahudilik'teki ahiret inancına ait unsurlar detaylı bir şekilde incelendiğinde birçok noktanın söz konusu dinlerdeki ahiret algılamalarıyla benzerlik taşıdığı görülecektir. Dolayısıyla bu algılamaların ortaya konulması Yahudilik'teki ahiret inancının anlaşılması noktasında önem arz etmektedir. Bu bağlamda yazar, bu bölümde Eski Babil, Eski Mısır, Kenan Dinleri

ve Zerdüştlükteki ahiret inancı konularını ele almıştır. Yazar, bu bölümde 'Babil Mitolojisinde Ölüm, Ölümsüzlük ve Ahiret Hayatına Dair Mitoslar' başlığı altında, Yahudi ahiret anlayışını etkilemeleri açısından önemli olan, Adopa Mitosu, Gılgamış Mitosu ve İştâr'ın Ölüler Diyarına İnişi mitoslarına da yer vermiştir. Bahsi geçen dinlerin ve mitosların Yahudiliği, özellikle ahiret inancı konusunda nasıl etkilediği çeşitli örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır (ss. 29-56).

Eserin ikinci bölümünde yazar, Babil Sürgünü öncesi ve sonrası dönemde Yahudilikteki ahiret inancının izlerini sürmektedir. Bölümün birinci kısmında sürgün öncesi döneme ait metinlerden hareketle ahiret anlayışına ilişkin bilgiler verildikten sonra sürgün sonrası dönem ahiret anlayışı konusunda da dönemin kaynakları esas alınarak bilgiler verilmiştir. Bölümün son kısmı ise, 'Yahudi Mezheplerinde Ahiret İnancı'na ayrılmış ve Samiriler, Esseniler, Sadukiler ve Ferisiler'in konuya ilişkin yaklaşımları ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda yaklaşım olarak Sadukilerin Babil sürgünü öncesi eski İbranilerin son temsilcileri olduğu, buna karşın Ferisilerin ise; kendisinden sonra gelecek olan Rabbinik Yahudiliğin nüvesini oluşturdukları dile getirilmiştir (ss. 57-173).

Üçüncü bölümde yazar, Rabbinik Yahudilikte yani, Mişna ve Gemenalarda ahiret inancı, Ortaçağ Yahudi düşüncesinde ahiret inancı ve modern dönem Yahudilikte ahiret telakkileri olmak üzere üç temel konu üzerinde durmaktadır. Ortaçağ Yahudi düşüncesi verilirken belli başlı düşünürler seçilmiş ve bunlar merkezli yaklaşımlar dile getirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda seçilen ve üzerinde durulan isimler Anan b. Davud, Saadia Gaon, Maymonides, Nahmanides ve İbn Kemmuna'dır (ss. 187-223). Aynı şekilde modern dönem ahiret algılamalarına işaret edilirken de çağdaş Yahudi mezhepleri olan Ortodoks Yahudilik, Reformist Yahudilik, Muhafazakar Yahudilik ve Yeniden Yapılanmacı Yahudilik'ten söz konusu mezheplerin temsil ettikleri temel yönelişleri yansıtmaları açısından Reformist ve Ortodoks Yahudilik seçilerek ahiret algılamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Reformistler, ruhun ölümsüzlüğü doktrini lehine dirilişe imanı terk ederek geleneksel anlayış olan mükafat ve ceza algısını da eleştirirken, Ortodoks Yahudiler, var olan öldükten sonra diriliş inancını orijinal haliyle halen muhafaza etmektedirler (ss. 249-258).

Dördüncü ve son bölümde Talmud ve Midraşlar örneklerinden hareketle Yahudilikte ahiret hayatı üzerinde durulmakta ve Sura üflenmesi, ölümlerin toplanması, hesaba çekilme, mizan ya da amelilerin tartılması ve mükâfatlandırma veya cezalandırma gibi ölüm sonrası aşamalar inceleme konusu yapılmaktadır. Bu bölüm, girişte bir kısma yer verilen ölüm sonrası hayata ilişkin temel soruların cevap bulması açısından önem arz etmektedir.

Netice itibariyle bu çalışmada ulaşılan genel sonuç; dile getirilişi ya da anlatım şekli çeşitli evrelere göre farklılık arz etmekle birlikte Yahudilik'te tarih boyunca daima bir ahiret inancının var olduğudur. Bu yönüyle çalışma, ahiretin varlığı noktasında tüm ilahi dinlerin temel kaynakları itibariyle aynı anlayış üzere olduklarını göstermesi açısından da önemlidir. Eski Ahit, apokrif metinler, Talmud ve Mişna külliyatı ve Yahudi felsefesi ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilerek oluşturulan ve Yahudilik'te ahiret inancı konusunda tarihsel süreçte yaşanan dönüşümlerin ve ortaya çıkan algılamaların ortaya konulduğu bu kapsamlı çalışma, konuyla ilgilenen okuyucu ve araştırmacılar için salık verilen önemli bir kitap niteliğindedir.

Sakine TEPE

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
rukietepe_89@hotmail.com

